

С. М. Хатунцева

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації
Бердянського державного педагогічного університету

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАВДАНЬ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

У статті визначено, що технологія формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до самовдосконалення в процесі професійної підготовки є цілісним особистісним утворенням, що забезпечує безперервність і послідовність формування практичних умінь і навичок та професійного самовдосконалення майбутніх педагогів.

Визначено функції готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки.

Функції забезпечують реалізацію готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань, їх виділення розкриває її процесуальну сторону. Отже, з огляду на специфіку діяльності педагога, різноманітність його взаємин, визначено такі функції зазначеної готовності: пізнавальну, дидактично-професійну, комунікативну, діагностично-прогностичну, регульовальну, захисну та професійно-орієнтаційну.

Охарактеризовані функції готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань, що є єдиною системою. Вони взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Таким чином, функції утворюють цілісну систему, в якій кожна з них є органічно необхідним елементом. Реалізація педагогічних завдань майбутнього вчителя біології та основ здоров'я може бути успішною за умови реалізації комплексу зазначених функцій, спрямованих на самоосвіту, саморозвиток, самовиховання та розгортання індивідуальності.

Технологія формування готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань передбачає наявність контрольної-оцінної підсистеми науково-методичної системи формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань, прийняття самостійних рішень, виховання потреби в самоосвіті, систематичному оновленні власних знань та творчого використання їх у практичній діяльності.

Розглянуто покомпонентні критерії та показники за рівнями сформованості в майбутнього вчителя біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань.

Наголошено, що якість формування готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки забезпечується розробкою та впровадженням відповідної системи. Міру сформованості кожного компонента системи визначають обґрунтовані критерії та показники. Відповідно до компонентів було застосовано мотиваційний критерій, змістовий, процесуальний та особистісно-оцінний. До кожного критерію підібрано показники та визначено рівні (високий, середній, низький) сформованості в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки, що відображають ступінь прояву показників кожного з цих критеріїв.

***Ключові слова:** майбутній вчитель біології та основ здоров'я, функції готовності, професійна підготовка, реалізація педагогічних завдань.*

Постановка проблеми. Технологія формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки є цілісним особистісним утворенням. Зміст, форми, методи, прийоми формування готовності до реалізації педагогічних завдань необхідно визначати з урахуванням специфіки підготовки майбутніх фахівців та функцій. Останні спрямовані, передусім, на розвиток особистості майбутнього вчителя біології та основ здоров'я, який має відбуватися поетапно. Необхідно виокремити етапи технології формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації

педагогічних завдань у процесі професійної підготовки. Виокремлення структурних компонентів не є достатнім підґрунтям для розкриття сутності готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до самовдосконалення, оскільки структура не відтворює її дієвості у професійній діяльності. Отже, постає питання розглянути функцію, яка є якісною характеристикою, описує роль об'єкта в межах запропонованої системи, тобто функції готовності майбутнього вчителя до реалізації педагогічних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стійкість функціональних компонентів системи визначається їх зв'язком зі структурними компо-

нентами і між собою. В. Моторіна визначає такі функції сучасної професійної підготовки майбутнього вчителя: соціально-гуманітарна, психолого-педагогічна, фахова, особистісно-орієнтована, практична, тому що, за словами науковця, учитель – це особистість, яка має вирішувати надзвичайно широкий спектр функцій [7, с. 15]. Н. Глузман виділяє аксіологічну, гносеологічну, праксіологічну та рефлексійну функції [2, с. 21]. Розглядаючи проблему вдосконалення процесу професійної підготовки майбутнього вчителя, Н. Ткачова виділяє такі професійні функції вчителя: дидактичну, виховну, методичну, дослідницьку та самоосвітню [8]. Разом із тим перелік функцій та їх зміст вдосконалюється залежно від розглянутої педагогічної проблеми та конкретних поставлених завдань. Тому, на нашу думку, необхідно виокремити сім основних функцій.

Мета статті – визначити функції готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань.

Реалізація поставленої мети передбачала вирішення таких завдань:

- 1) з'ясувати сутність функцій майбутнього вчителя біології та основ здоров'я;
- 2) розкрити функції готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань.

Виклад основного матеріалу. Визнання функціональних компонентів готовності майбутнього вчителя до реалізації педагогічних завдань підкреслює багатоаспектність її змісту. Отже, функції забезпечують реалізацію готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань, їх виділення розкриває її процесуальну сторону. Отже, з огляду на специфіку діяльності педагога, різноманітність його взаємин визначено такі функції зазначеної готовності: *пізнавальну, дидактично-професійну, комунікативну, діагностично-прогностичну, регульовальну, захисну та професійно-орієнтаційну*.

Розглянемо більш детально кожну з них. *Пізнавальна функція* спрямована на розв'язування подвійного завдання: з одного боку, вона дає змогу системно вивчати процес реалізації педагогічних завдань вчителя, а з іншого – забезпечує використання вчителем біології та основ здоров'я здобутків сучасної психолого-педагогічної науки для вчасного запобігання та ефективного подолання педагогічних бар'єрів самоосвіти та самовиховання.

Дидактично-професійна функція спрямована на засвоєння майбутнім учителем біології та основ здоров'я системи умінь і навичок із самоосвіти, самовиховання, саморозвитку, оволодіння певним досвідом запобігання, подолання педагогічних бар'єрів самоосвіти та самовиховання.

Комунікативна функція забезпечує встановлення контактів між вчителем біології та основ здоров'я та учнями і зумовлює доцільність використання вербальних і невербальних засобів спілкування відповідно до ситуації, а також взаємодію суб'єктів педагогічного процесу, культуру спілкування, його виразність, логічність, емоційність, вираженість мовленнєвої реакції на певну модель поведінки.

Діагностично-прогностична функція передбачає діагностування та прогнозування діяльності суб'єктів педагогічного процесу, зокрема можливих педагогічних бар'єрів самоосвіти та самовиховання, а також своєчасне конструктивне реагування на них.

Регульовальна функція. Вважаємо, що ця функція спрямована на запобігання бар'єру самоосвіти та самовиховання майбутнього вчителя біології та основ здоров'я, а також на релаксацію педагога на основі засвоєних прийомів психогієни та психологічного розвантаження в заспокоїливому середовищі. Функція реалізується за умови пізнання індивідуальних особливостей особистості та сприяє формуванню пізнавальних потреб, ціннісних орієнтацій на процес самовдосконалення.

Захисна функція забезпечує уміння брати відповідальність за розвиток професійних надбань, на природничо-науковій основі систематизувати знання з особливостей функціонування організму на різних етапах онтогенезу, передбачати та враховувати потенційні небезпеки освітнього середовища, оцінювати ризики, що з певною ймовірністю можуть виникати в педагогічному просторі. Вона уможливорює створення сприятливого мікроклімату педагогічного процесу, передусім, шляхом запобігання та успішного подолання педагогічних бар'єрів самоосвіти та самовиховання під час проведення уроків біології, екології, основ здоров'я.

Професійно-орієнтаційна забезпечує індивідуальне самовизначення, систематичну роботу з поглиблення професійних знань, розвиток індивідуальності, творчого потенціалу особистості.

Отже, охарактеризовані функції готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань є єдиною системою. Вони взаємопов'язані й доповнюють одна одну. Таким чином, функції утворюють цілісну систему, в якій кожна з них є органічно необхідним елементом. Реалізація педагогічних завдань майбутнього вчителя може бути успішною за умови реалізації комплексу зазначених функцій, спрямованих на самоосвіту, саморозвиток, самовиховання та розгортання індивідуальності.

Технологія формування готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань передбачає наявність *контрольно-оцінної* підсистеми науково-мето-

дичної системи формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань.

Контрольно-оцінна підсистема відображає вимоги до якості формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я зазначеної готовності. Ця підсистема пов'язана зі створенням діагностичного апарату, який дає змогу визначити показники й відповідний інструментарій рівнів готовності майбутніх учителів до реалізації педагогічних завдань (високий, середній, низький), включає критерії (мотиваційний, змістовий, процесуальний, особистісно-оцінний), відповідні їм показники на підставі підібраних методів оцінювання в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань. Для вирішення практичних завдань дослідження необхідно виділити критерії та показники готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань. Це стосується й готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань. Учені зауважують, що визначення критеріїв, показників та параметрів базується: по-перше, на однозначності, тобто однаковому трактуванні в межах конкретного дослідження; по-друге, на адекватності їх визначення, тобто їх відповідності природі явища, що вивчається; по-третє, обґрунтованості, тобто правомірному диференціюванню рівнів розвитку явища; по-четверте, прогностичності, тобто передбачення та прогнозування тенденцій розвитку дослідженого явища, здатності визначати відносну стійкість кожного рівня; надійності (мінімум розходження при повторних оцінюваннях); адитивності, коли значення величини, яка відповідає цілому об'єкту, дорівнює сумі значень величин, що відповідають його частинам, тобто відображати всі складники явища [1, с. 53].

Розрізняють: 1) внутрішні критерії, що описують хід подій та ефекти навчання; 2) зовнішні, що якісно характеризують уклад закладів освіти. Якісні виміри враховують мотивацію: уміння визначати освітні пріоритети, потреби у самовдосконаленні, пов'язувати навчальні дії з власними інтересами задля підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; уміння цілевизначення, порівнювати наявні знання з потрібними, здатність самостійно використовувати нові знання та уміння на практиці, виявлення актуальної інформації. Також необхідно здійснювати самоконтроль, що дозволяє порівнювати процес, результат із взірцем, контролювати наявність рефлексійних дій на основі порівняння власних ефектів та результатів контролю педагога з подальшою корекцією та самокорекцією, самооцінювання як здатність об'єктивно порівнювати наявний рівень навчальних досягнень з очікуваним [3, с. 435]. Визначаючи критерії якості педагогічної діяльності, науковці спираються на якісні показники. Якісні характеристики визначаються через кількісну міру досягнення проектованої мети. Виділення

таких критеріїв здійснюється за умови переконоливої основи для обґрунтування. Так, Н. Кузьміна виокремлює проєктувальний, конструктивний, організаційний, комунікативний, гностичний критерії за загальнофункціональною природою [5].

Для вимірювання якості діяльності дослідники користуються рівнями досягнення її мети (високий, середній, низький; достатній, критичний тощо) [3, с. 436].

З огляду на зазначені положення було розроблено систему покомпонентних критеріїв та їх якісних показників готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань (відповідно до її структури), що відображають авторське розуміння її сутності та основних характеристик.

Обґрунтуємо *мотиваційний критерій*. Він відображає сформованість мотиваційного компонента готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань через показники: інтерес до набуття готовності до реалізації педагогічних завдань; спрямованість на розгортання індивідуальності в процесі самопізнання та навчальної діяльності; ціннісне ставлення до формування готовності до реалізації педагогічних завдань; потреба у самовдосконаленні.

Змістовий критерій віддзеркалює рівень сформованості когнітивного компонента зазначеної готовності майбутніх учителів біології та основ здоров'я (знань студентів).

У працях учених [6; 9] щодо вимірювання якості знань майбутнього вчителя в процесі його професійної підготовки доведено, що показники якості знань необхідно й достатньо об'єднати за спільними показниками.

Вчені [9] зауважують: по-перше, предметно-змістові показники якості знань розкривають суттєві характеристики об'єкта (знання студентів). В нашому випадку, це вчителі біології та основ здоров'я. За допомогою таких показників визначається якість засвоєння певних джерел, встановлюються взаємозв'язки усередині матеріалу та між різними об'єктами змісту навчального матеріалу; змістово-діяльнісні показники відбивають кінцевий підсумок послідовного засвоєння навчального матеріалу (актуалізація знань, закріплення, застосування, відтворення та вдосконалення); змістово-особистісні показники описують результати знань, які були засвоєні під час самостійної діяльності (як навчальної, так і позанавчальної) із застосуванням різноманітного навчального матеріалу, а також ті особистісні властивості, які є необхідними для ефективного результату [9].

Інтерес до навчальних дисциплін, пошук та використання додаткової інформації при підготовці до занять, ставлення до навчання, участь у позанавчальних заходах характеризують обсяг засвоєних знань. Глибина описує ступінь можливості учителя трансформувати певні дії, оперувати отриманими

результатами з метою удосконалення. Результати застосування знань майбутнім учителем описує дієвість, що передбачає актуалізацію знання сутності досліджуваного [9, с. 300–302]. М. Коньок трактує глибину знань як кількість усвідомлених істотних зв'язків цього знання з іншими, які з ним співвідносяться. Глибина знань відображає принципи науковості, свідомості, наочності навчання. У широті знань найбільшою мірою виражається зв'язок теорії з практикою, свідомість, творча активність, зауважує дослідник [4]. Цей якісний показник свідчить про творчий рівень педагогічної діяльності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я й може бути виявлений під час виконання завдань, що пронизані новизною, нестандартністю, націлені на вдосконалення певної діяльності (творчі завдання), реалізацію педагогічних завдань.

Міру сформованості операційно-діяльнісного компонента визначає *процесуальний критерій*. Він представлений сформованими вміннями: конструктивними (добір необхідних форм діяльності із реалізації педагогічних завдань); гностичними (регулярно поповнювати знання з реалізації педагогічних завдань); проектувальними (здатність створювати план самоосвітньої діяльності, моделювати власні дії з реалізації педагогічних завдань); інтелектуальними (аналізувати і синтезувати інформацію про самовдосконалення); комунікативними (доцільність використання невербальних, вербальних засобів спілкування для подолання бар'єрів самоосвіти та самовиховання, формалізованих та неформалізованих засобів оцінювання на уроках біології та здоров'я людини); перцепції (здатність використовувати знання про власні індивідуальні особливості та вихованців); уміння керувати емоціями.

Особистісно-оцінний критерій віддзеркалює сформованість особистісного компонента готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань, тобто якісної підструктури за такими показниками:

1) здатність здійснювати рефлексію і самооцінку власної діяльності з самовдосконалення;

2) розвиток якостей особистості (рефлексії, самостійності).

Розроблена система критеріїв та показників сформованості компонентів готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань дала змогу диференціювати рівні цього багатогранного новоутворення. Для цього нами було використано традиційну триступеневу градацію, в межах якої визначалися зони розподілу характеристик та якісних параметрів показників кожного з критеріїв. Залежно від міри їх прояву та відповідного ступеня розвиненості основних компонентів готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань було визначено три рівні її сформованості – високий, середній, низький.

Розглянемо покомпонентні критерії та показники за рівнями сформованості в майбутнього вчителя біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань.

1. *Мотиваційний критерій*:

1) значний інтерес до набуття готовності до реалізації педагогічних завдань в процесі професійної підготовки: індивідуальна активність у навчанні, (високий рівень); діяльність вимагає зовнішньої ініціації, обмежений діапазон пізнавальних інтересів, іноді усвідомлюють наявність труднощів під час самовдосконалення (середній рівень); низька активність, відсутність самоосвіти, труднощі в навчанні гальмують процеси самовиховання, відсутність усвідомлення цілей і переконань задля реалізації педагогічних завдань (низький рівень);

2) потреба в реалізації педагогічних завдань: чітка установка на успіх у майбутній професійній діяльності в гармонійному поєднанні з формуванням готовності до реалізації педагогічних завдань (високий рівень); часткова зацікавленість у професійному зростанні, відсутність особистої зацікавленості у формуванні готовності до реалізації педагогічних завдань, небажання виявляти та долати бар'єри самоосвіти та самовиховання, пасивне виконання нормативних вимог вчителя біології та основ здоров'я (середній рівень); майбутній вчитель не цікавиться питаннями реалізації педагогічних завдань, навчальні вимоги виконує в мінімізованому обсязі, не проявляє активності до виявлення та подолання бар'єрів самоосвіти та самовиховання (низький рівень);

3) ціннісне ставлення до формування готовності до реалізації педагогічних завдань: значуща продуктивність під час самоосвіти, саморозвитку та самовиховання, відповідальне та творче ставлення до майбутньої професії та готовності до реалізації педагогічних завдань, усвідомлення значущості зазначеної готовності (високий рівень); позитивне, але здебільшого ситуативне ставлення до майбутньої професії та готовності до реалізації педагогічних завдань; часткове усвідомлення цінності зазначеної готовності (середній рівень); байдуже ставлення до педагогічної професії, відсутність активності та зацікавленості готовністю до реалізації педагогічних завдань, неусвідомлення значущості зазначеної готовності (низький рівень);

4) спрямованість майбутніх учителів біології та основ здоров'я на розгортання індивідуальності: врахування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу, формування індивідуального стилю учителя біології та основ здоров'я (високий рівень); часткове врахування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу; педагог відрізняється меншою винахідливістю у варіюванні методів навчання; відсутність пошуку засобів для утвердження власної індивідуальності (середній рівень); повне ігно-

рування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу (низький рівень).

2. Вважаємо, що *змістовий критерій* містить такі складники:

1) обсяг знань: усвідомлене розуміння теоретичних положень (високий рівень); неповне розуміння теоретичних положень (середній рівень); здебільшого відсутність науково-теоретичних знань, заміна їх ужитковими, наївно-спрощеними уявленнями (низький рівень);

2) дієвість знань: творчий характер використання знань, набутих у стандартних та нестандартних ситуаціях із метою реалізації педагогічних завдань (високий рівень); реконструктивний характер застосування набутих знань (середній рівень); репродуктивний характер (низький рівень);

3) глибина знань: усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків; розвиток світоглядної позиції людини; висновки та узагальнення глибокі й оригінальні, свідчать про високий рівень теоретичного мислення, що дає змогу використовувати знання для реалізації педагогічних завдань (високий рівень); причинно-наслідкові зв'язки встановлюються нечітко; (середній рівень); причинно-наслідкові зв'язки не встановлюються; висновки та узагальнення відсутні (низький рівень).

3. *Процесуальний*:

1) гностичні вміння: аналіз й оцінка власної пізнавальної діяльності, конкретизація цілей реалізації педагогічних завдань, творча оцінка нової інформації, використовувати нові інформаційні технології, побудова індивідуального освітнього маршруту (високий рівень); аналіз й оцінка власної пізнавальної діяльності переважно здійснюється відповідно до поставлених цілей, нова інформація сприймається без критичного перегляду, труднощі під час побудови індивідуального освітнього маршруту (середній рівень); аналіз й оцінка власної пізнавальної діяльності здебільшого не здійснюється, нова інформація сприймається як догма, безальтернативно, значні труднощі під час побудови індивідуального освітнього маршруту (низький рівень);

2) проектувальні вміння: моделювання програми реалізації педагогічних завдань, постановка цілі, знаходження шляхів реалізації поставлених завдань, уявлення майбутнього результату подумки (високий рівень); складання програми вдосконалення викликає незначні труднощі, переважно робота за зразком, пошук шляхів реалізації поставлених завдань непослідовний, майбутні вчителі біології та основ здоров'я мають лише загальні уявлення про майбутній результат (середній рівень); наявні значні труднощі під час складання програми реалізації педагогічних завдань, фрагментарні уявлення про цілевизначення (низький рівень);

3) конструктивні вміння: вибір майбутніми вчителями біології та основ здоров'я доцільних форм і видів діяльності з реалізації педагогічних завдань

у процесі професійної підготовки (високий рівень); переважно раціональний вибір форм і видів діяльності щодо формування в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки (середній рівень); недоцільність використання форм і видів діяльності з реалізації педагогічних завдань (низький рівень);

4) інтелектуальні вміння: цілісний аналіз і узагальнення інформації про реалізацію педагогічних завдань (високий рівень); спроби аналізу й узагальнення інформації про реалізацію педагогічних завдань (середній рівень); відсутність аналізу й узагальнення інформації (низький рівень);

5) комунікативні вміння: доцільність використання вербальних і невербальних засобів спілкування для реалізації педагогічних завдань (високий рівень); переважно раціональний вибір вербальних і невербальних засобів спілкування (середній рівень); недоцільність використання вербальних і невербальних засобів спілкування (низький рівень);

6) вміння перцепції: врахування в процесі реалізації педагогічних завдань індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу (високий рівень); часткове врахування в процесі реалізації педагогічних завдань індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу (середній рівень); відчуває значні труднощі в диференціації індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу (низький рівень);

7) вміння майбутніх вчителів біології та основ здоров'я керувати емоціями: емоційна врівноваженість (високий рівень); емоційна нестабільність (середній рівень); нездатність контролювати вияв негативних або несхвалюваних емоційних реакцій (низький рівень).

4. *Особистісно-оцінний критерій*:

1) самостійність учителів біології та основ здоров'я: вміння самостійно формулювати цілі та ставити нові педагогічні завдання, творчо підходити до вирішення нагальних потреб, пропонувати (високий рівень); вміння формулювати цілі під контролем наставника, шаблонний підхід до вирішення нагальних потреб (середній рівень); формулювання цілей фрагментарне, відсутній творчий підхід, власні шляхи виконання педагогічних завдань не пропонуються (низький рівень);

2) здатність учителів біології та основ здоров'я здійснювати рефлексію і самооцінку власної діяльності з реалізації педагогічних завдань: усвідомлено здійснює самоаналіз і корекцію власної діяльності щодо подолання бар'єрів самоосвіти та самовиховання, адекватна самооцінка щодо подолання зазначених бар'єрів (високий рівень); недостатній самоаналіз і корекція власної діяльності щодо подолання зазначених бар'єрів, самооцінка власної діяльності щодо подолання бар'єрів самоосвіти та самовиховання не завжди відповідає реальності

(середній рівень); відсутній самоаналіз і корекція власної діяльності щодо подолання бар'єрів самоосвіти та самовиховання, занижена або завищена самооцінка власної діяльності, що підлягає коригуванню (низький рівень).

Висновки і пропозиції. Отже, якість формування готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки забезпечується розробкою та впровадженням відповідної системи. Міру сформованості кожного компонента системи визначають обґрунтовані критерії та показники. Відповідно до компонентів було застосовано мотиваційний критерій, змістовий, процесуальний та особистісно-оцінний. До кожного критерію підібрано показники та визначено рівні (високий, середній, низький) сформованості в майбутніх учителів біології та основ здоров'я готовності до реалізації педагогічних завдань у процесі професійної підготовки, що відображають ступінь прояву показників кожного з цих критеріїв.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої теми. Перспективи подальших розвідок цього напрямку вбачаємо в удосконаленні змісту, форм та методів організації практичної підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров'я під час практики.

Список використаної літератури:

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. Москва, 1991. 192 с.
2. Глузман Н.А. Система формування методико-математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2011. 46 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ, 2008. 1040 с.
4. Коньок М.М. Критерії та рівні сформованості готовності майбутнього вчителя технологій до використання міжпредметних зв'язків. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету: Серія Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 169–173.
5. Кузьміна Н.В. Професіоналізм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва, 1990. 119 с.
6. Москаленко П.Г. Навчання як педагогічна система : навч. посібник. Тернопіль, 1995. 144 с.
7. Моторіна В.Г. Дидактичні і методичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя математики у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Харків, 2005. 512 с.
8. Ткачова Н.О. Аксиологічні засади педагогічного процесу в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2007. 45 с.
9. Требования к знаниям и умениям школьников: дидактико-методический анализ / под ред. А.А. Кузнецова. Москва, 1987. 176 с.

Khatuntseva S. The problem of implementation of the pedagogical tasks of the biology teacher and the basis of health

The article determines that the technology of formation of future teachers of biology and the basics of health readiness for self-improvement in the process of vocational training is a complete personal education.

The functions of the future teacher of biology and the basics of health to fulfill pedagogical tasks in the process of vocational training are determined.

Functions provide for the realization of the future biology teacher and the basics of health for the realization of pedagogical tasks, their separation reveals its procedural side. Therefore, based on the specific activity of the teacher, the variety of his relationships, the following functions of the specified readiness are defined: cognitive, didactic-professional, communicative, diagnostic-prognostic, regulatory, protective and vocational-orientation.

The functions of the future teacher of biology and the basics of health for the realization of pedagogical tasks, which is the only system, are characterized. They are interconnected and complementary. Thus, functions form a coherent system in which each of them is an organically necessary element. The realization of pedagogical tasks of the future biology teacher and the basics of health can be successful provided that the complex of these functions aimed at self-education, self-development, self-education and development of individuality is fulfilled.

Technology of formation of the readiness of the future teacher of biology and the basics of health for the realization of pedagogical tasks presupposes the presence of a control and evaluation. self-education, systematic updating of own knowledge and creative use of it in practical activity.

Component criteria and indicators for the level of future biology teacher and basics of health readiness for pedagogical tasks are considered.

It is emphasized that the quality of forming the future teacher of biology and the basics of health to the realization of pedagogical tasks in the process of vocational training is ensured by the development and implementation of an appropriate system. The degree to which each component of the system is formed is determined by sound criteria and indicators. According to the components, a motivational criterion was applied, meaningful, procedural and personality-evaluative. For each criterion, indicators were selected and the levels (high, medium, low) of future biology teachers and the basics of health readiness for the fulfillment of pedagogical tasks in the process of vocational training, reflecting the degree of manifestation of the indicators of each of these criteria, were determined.

Key words: *future teacher of biology and health fundamentals, readiness functions, training, realization of pedagogical tasks.*